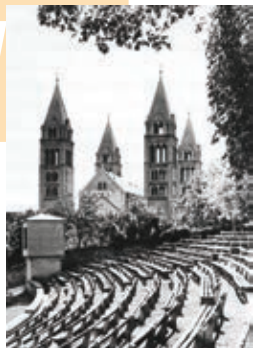

Legendás pécsi rocktörténeti helyszínek

A Szabadtéri Színpadtól a Gyáron át a Hard RÁK Caféig

Pécs a vidéki városok közül már az 1960-as években kiemelkedett színes beat-életével, napjainkra pedig a legtöbb országosan ismert zenekart kitermelő megyeszékhelynek számít. Az alapokat mindehhez a baranyai település erős klubhálózata adta. Az NKA Cseh Tamás Program kilencedik poptörténeti emlékpontját 2016. január 26-án avatták a fénykorát a nyolcvanas években élő DOZSO nevű klub tiszteletére. Poptörténeti időutazás Pécs öt legismertebb múltbeli koncerthelyére. KOSZITS ATTILA.

Pécsi Szabadtéri Színpad

A Káptalan utca 4. szám alatti, 1730-ból származó későbarokk stílusú kanonoki lakóház díszkertjében épült fel a Szabadtéri Színpad, amelyet 1953. augusztus 19-én, a városi szimfonikus hangversenyével avatták fel.

Kezdetben főleg a bányavállalatok fúvószenekarai, helyi kórusok, koncertegyüttesek, opera- és operett-társulatok léptek fel a 2800 fő befogadására alkalmas helyszínen, de

a krónikák szerint a Pécsi Big Band 1958-ban már modern, dzsesszes hangszerezésű műsort is adott itt. Az első sztár csapat, az 1962-ben itt koncertező angol Chris Barber jazz Band műsora annyira magával ragadta a közönséget, hogy harsány tetszésnyilvánításuk a kemény fapadokhoz bérelhető ülőpárnák színpadra hajigálásává fajult.

1966-tól érkeztek az új műfaj képviselői: kétezres tömeg előtt lépett fel a londoni Checkmates beatzenekar és a New York-i Jo Baker, majd a lengyel Kék-Fekete (Nibiesko-Czarny) együttes – tagjai között Ceslaw Niemennel. A londoni Nashville Teens 1967. május 25-i koncertjén helyéről felugrálva tombolt a közönség, röpködtek a párnák, néhány túlságosan felhevült fiatal a szervek hűtöttek le! 1971-ben a Fairport Convention lépett fel a Tolcsvayék és a Trióval közösen. A következő évben a Hammond-orgona varázslója, az amerikai Rhoda Scott nyugőzte le a pécsieket. A hetvenes évek első időszakát követően, megfelelő üzemeltetői háttér híján bezárták a Szabadtérít.

1978-ban, a Pécsi Nyári Színház központjaként, mint Szabadtéri Táncszín nyitották újra. A balett, néptánc, musical és operett mellett alkalmanként pop és rock is szerepelt a kínálatban. A kilencvenes évek első felében, a pécsi kulturális intézmények átszervezése nyomán nem jutott elegendő forrás az egyre kritikusabb állapotú hely felújítására, üzemeltetésére, így újra bezárt a hely, ami 2004-ben ismét megnyitott, a Pécsi Szabadtéri Játékok keretei között, az évek során egyre szűkülő könnyűzenei kínálatl.

Pécsi Ifjúsági Ház és Ifjúsági Park

A Nagy Sándor vezette Ifjúsági Ház (IH) 1975. augusztus 20-án nyitott a Szalai András (ma Nagy Lajos király) út 13-ban, és itt működött 37 évig. A 314 fős színházterem és a 100 fős klubpresszó ideális helye lett a zenei rendezvényeknek, ahogy a rá pont egy évre elkészült Balokány-ligeti Ifjúsági Park is.

Az első nagyszerű koncertet 1975 októberében az Apostol együttes adta fővárosba költözött énekesüknek köszönhetően; Meződi József „Dunda” korábban népszerű alakja volt a helyi beat-életnek. Majd sorra érkeztek a hazai, később pedig a külföldi sztárok, a helyi kedvencek és a feltörekvő amatőrök, mindenki, aki számított.

Közben a Csete György építész vezette Pécs Csoport tervei alapján 1977-ben elkészült az Ifjúsági Park Zsolnay-épületkerámia borítású klubháza, majd 1978-ban a Piramis avatta fel a tóra épített víziszínpadot. Az országosan ismert együttesek mellett az IH és a Park a hetvenes évek végétől rendszeresen felléptette a fiatal helyi bandákat az Amatőr együttesek pódiuma és a Rock-szerda sorozatokban, illetve

a sztár csapatok előtt. A tehetségkutatót szolgálták a megyei rocktalálkozók, országos pop-, rock- és dzsesszválogatók elődöntői és a *Ki Mit Tud?*-ok előselejtezői is. A jazzműfaj népszerűsítésére már az indulástól hangsúlyt fektettek, 1980-tól kétfévente megrendezték a *Dél-dunántúli Jazz Találkozót*.

A nyolcvanas évek végén, a költségvetési források szűkülése miatt megszűntek a koncertek az Ifjúsági Parkban. A klubházat vállalkozók vették bérbe és diszkóként üzemeltették. A kilencvenes évek elejétől főleg alternatív és folkos zenekarok játszottak itt, 2004-ben a Bill Haley's Comets, illetve a Chumbawamba koncertje számított kuriózumnak. 2006-tól indult a *Batta Dem Nemzetközi Reggae Fesztivál* a pécsi Zagastic formáció szervezésében. 2011 decemberében az IH záró dzsesszkoncertjén a Mrs. Columbo szerepelt.

DOZSO

Doktor Sándor-Zsolnay Művelődési Központ (DOZSO) néven 1981-ben fuzionált az addig a Déryné (ma Mária) utca 18-ban működő Doktor Sándor Művelődési Központ és a Zsolnay gyár kultúrháza a Felsővármház utca 72. szám alatt. Az 1913-14-ben Sikorski Tádé és Pilch Andor tervei alapján épült Mattyasovszky-lakóházat díszes Zsolnay-

kerámiaelemei után a köznyelv Zöld háznak is hívta, s az államosítást követő években alakították át a Porcelángyár kulturális egységévé.

A Gyár

Az Andy Warhol Factoryja által inspirált néven, a Czinderi utca 3-5. szám alatti használaton kívüli üzemsarnokban, a Bázis Építőipari Vállalat lepusztult tulajdonát kibérelve 1991. november 1-jén nyitotta meg kapuit Pécs első független rockzenei és alternatív művészeti centruma.

Az 1900-as évek elején felhúzott boltíves, fagerendás ipari csarnok a később hozzátoldott résszel az újabb funkció során is megőrizte ipari jellegét Borza Endre építész jóvoltából: csak a szerelőknak kellett lefedni, a kilógó vasakat levágni, a falakat világoskékre festeni, és az utcafrontra is ajtót nyitni. A belső tér egyik végén állt a színpad, a másik helyiségben működött a büfé, közöttük hatalmas traktormikra lehetett letelepedni. Később a falfelületeket rajzszakos hallgatók szórták tele dekorációval. A helyet Hoffmann Henrik üzemeltette, az első időkben programszervezőként Koszits Attila és Lovasi András segítettek neki. Sőt 1991-92 telén a Kispál és a Borz nagyrészt itt írta és próbálta második nagylemezének anyagát.

Hard RÁK Café

A főtértől jó tízpercre déli irányban, a gyalogos vasúti átjárón túl, az Ipar utca 7. szám alatt nyitott 1993. október 15-én a város országos hírűvé vált zenés klubja, mely kategóriájában a leghosszabb ideig, tizenhat évig működött.

Az ötletgazda Magyar Ferenc és Szigethy Béla kibérelte a Pannon Volán egykori raktárépületét, amit saját kezűleg alakítottak át két vállalkozó kedvű társukkal, Radnóti Zsolttal és Tóth Györggyel, illetve Borza Endre építész és csapata segítségével. A hely népszerűségét a sokszínű zenei kínálattal érték el – a szervezésbe Lovasi András is besegített –, a rock különböző műfajain túl dzsessz-, folk-, world music-programok

A széleskörű közművelődési feladatokat ellátó centrumot 1983 végéig az akkor nyugdíjba vonuló Baló István vezette, akit Kert László követett. A DOZSO szervezte az URH és a Bizottság első pécsi fellépéseit, illetve évente teret adott Cseh Tamás szóelőstejének, valamint Novák Jánossal, Másik Jánossal és Bereményi Gézával közös műsorainak. Az egyetemi ifjúságot Közös Egyetemi Klub megalapításával próbálták idevonzani. 1983 májusában a Balokány-ligetben rendezték az *Első Újhullámos Rock Kupát*. A hatvanas-hetvenes évek neves pécsi együttesei, zenészei fókuszáló *Pécs All Stars* programra 1983 augusztusában, a Rózsakertben került sor. A pécsi Szélikláltó együttes 1985-től kétfévente megszervezte az Énekelt versek fesztiválját helyi, régiós és országos kitekintéssel.

Az intézmény a könnyűzene oktatásában is fontos szerepet vállalt zeneiskolájával, tanfolyamaival (zongora, gitár, dob stb.). A DOZSO épülete az évek során leamortizálódott, s a közönség sem szívesen járt már ki a belvárosból, így 1996-ban bezárt a hely. Átszervezések után feladatait a Pécsi Kulturális Központ vette át.

Eleinte a hét öt napján élőzene szólt. A dzsessz (kedd), a blues és rock (szerda, csütörtök), valamint az alternatív műfajok (péntek, szombat) mellett technoklub (vasárnap) és táncház (hétfő) egészítette ki a kínálatot. A műfaji határokat tágítva performansok, avantgárd dívatbemutatók és olyan csemegék bővítették a választékot, mint például Lois Viktor zenélő szobrainak bemutatója.

Az első időszakot követően az anyagi nehézségek miatt távozott Hoffmann helyére Szébeni János érkezett, a koncepció az ő idején is változatlan maradt. 1996-ban a lassan bezárás felé tartó helyet Vagyon Tibor vette át Az Gyár Kultúrkocsmára keresztelve. De már nem sikerült a kezdeti időszak pezsgését visszahozni, ami a hasonló profilú klubok erősödő konkurenciájának is köszönhető. Még nagyjából két évig elvegetált a hely, aztán jött a dózer. Ma a belvárosi Árkád bevásárlóközpont áll a helyén.

is megvalósultak a Rákban. Aki meg díszkóra, partira vágyott, arra is számíthatott a hajnalig nyitva tartó 300 férőhelyes klubban. Kedvező időjárás esetén, májustól október végéig, a szintén kőkorszaki jellegű kerthelyiséggel együtt közel ötszázan is befértek ide. Nem véletlen, hogy 1995-ben elnyerték a Magyar Narancs éves szavazásán „A legjobb vidéki klub” címet, a rákövetkező évben pedig a második profilú klubok erősödő konkurenciájának is köszönhető. Még nagyjából két évig elvegetált a hely, aztán jött a dózer. Ma a belvárosi Árkád bevásárlóközpont áll a helyén.

A kétezres években a közízlés és az igények változásával, illetve a konkurencia erősödésével fokozatosan csökkent az élőzene aránya a díszkó- illetve partiprogramokkal szemben. Emiatt némileg átalakította a helyet, nevüket Rák Caféra rövidítették, de ettől sem nőtt a látogatottság. Bár eredetileg 2010. december 31-ig szólt a bérleti szerződés, a terület új tulajdonosa ellehetetlenítette a klub működését: 2009 végén kikapcsolták a közműszolgáltatásokat, így már nem lehetett üzemeltetni a klubot. 2010 elején bezárt a Rák, és 2011 tavaszán eltűnt az épület is. Azóta a terület kopáran áll.